Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Biblia, lat

Mit Postilla litteralis von Nicolaus de Lyra, Expositiones prologorum von Guilelmus Brito, Additiones ad Postillam Nicolai de Lyra von Paulus Burgensis und Replicae contra Burgensem von Matthias Doering

Doering, Matthias

[Lyon], nach 7. Mai 1485, um 1488

Prologus hieronymi presbyteri in libros machabeorum

urn:nbn:de:bsz:31-304045

Visual Library

Incipit plogus btī hieronymi pſbyteri in libros machabeoꝝ

Machabeoꝝ[a] libri duo ꝑnotāt ꝑlia inter[b] hebreoꝝ duces: gentēqꝫ[c] pſarū: pugnā quoqꝫ ſabbatoꝝ: ⁊[d] nobiles machabei[e] ducis triūphos ex cuiꝰ noīe ⁊ libri iidē ſunt nūcupati. Hec quoqꝫ hyſtoria cōtinet etiā inclyta illa[f] geſta machabeorū fratrū: q ſub anthiocho rege ꝓ ſacris legibus dira tormenta perpeſſi ſunt. Quos mater pia dū diuerſis ſuppliciis vrgerent: nō ſolū nō fleuit: ſed ⁊ gaudēs hortabat ad gloriam paſſionis.

Explicit prologus.

Incipit plogus in libros Machabeorum.

Machabeorū libri duo ⁊c. Anteqꝫ exponamꝰ plogū pſi bemus q̄dam antecedētia q̄ neceſſaria iudicamꝰ. Et primo notandū ꝙ libri machabeoꝝ nō ſunt de canone: leguntur tñ in eccleſijs ꝑ ꝯſtitutionē romane eccleſie. Iſtez due epiſtolerabant: q̄rū vna ſcribit ludouico regi francorū ⁊ alia hieronymo archidyacono: nōnūq̄ī byblia ſunt ſcribēde nec plogi ſunt dicēdeqꝫ: occaſione nōnulli ſic errāt. vt libros iſtos a rabano credant fuiſſe trāſlatos: cū ipſe nō trāſtulerit ſed tñ fuerit cōmētatus. De his duobꝰ libris dicit Hieronymꝰ ī plogo galeato. Machabeoꝝ primū hebraicū reppi. ſcdʼs grecꝰ eſt: quod ex ipſa phraſi ꝓbari pōt. Itē nullā video in dict̄ eptīs difficultatē niſi ꝙ aliq̄ dubitāt de ſignificatōe huiꝰ nominis vangioni. ſunt aūt vangiones ppli q̄dam de q̄bus dicit Lucanꝰ in p̄ Et qui de laxis imitant ſarmata bracis: vangiones batauiqꝫ truces ⁊c. His viſis ad plogum accedamꝰ. Diuiſio iſtiꝰ plogi diſcurrit ꝑ ꝯtinentia ⁊ ꝯtēta: ⁊ p̄ tangit de ꝯtinentibꝰ. ſcꝫ de duobꝰ libris Machabeoꝝ. ſcdʼo de ꝯtentis. ſ. de diuerſitatibꝰ ꝯtentoꝝ. ibi. Prenotent ꝑlia ⁊c. Itē in prima parte p̄ ponit hieronymꝰ opis titulū cum dicit. Machabeoꝝ libri. ſcdʼo ponit diſtinctionē libroꝝ vel numeꝝ cuꝫ dicit. Duo. In pte ſcdʼa tangitur ꝯtenta ſub triplici differētia: quedā eñ dicunt de maioribꝰ principaliter. quedā de oībus cōmuniter. quedā de aliq̄bus ſingulariter. Principaliter de maioribꝰ recitant ducum ꝑlia: ibi. Prenotant ꝑlia ⁊c. ⁊ inde trophea: ibi. Et nobilis machabei ducis triūphos: ⁊ eius ꝑeminentia: ibi. Ex cuiꝰ nomine ⁊c. Cōmuniter de oībus recitat ſabbatoꝝ pugna: ibi. Pugnā q̄ꝫ ſabbatoꝝ. Vñ p̄ Machabeoꝝ. ij. dicit. Dixit vir ꝓximo ſuo. Et ꝯ cōmunitas omniū. ⁊ ſequit ibidē. Oīs hō q̄cūqꝫ venerit ad verſus nos in bello die ſabbatoꝝ pugnemus aduerſus eum ⁊c. Singulariter ō aliq̄bꝰ recitant ſeptē fratrū martyꝝ geſta ⁊ coꝝ matris ꝯſtantia: ibi. Hec q̄ꝫ hyſtoria. Dicit igit hieronymꝰ.

a Machabeoꝝ libri duo. Nota ꝙ in hyſtorijs ſcribit ꝙ in ſecūdo libro Machabeoꝝ nō eſt hyſtorie ꝓſecutio: ſed ꝓſecute recapitulatio. eſt eñ epl̄a quā ſcribit Iudas machabeꝰ ⁊ ſenatus iudeoꝝ hieroſolyme diſperſiōi iudeoꝝ q̄ exulabat in diuerſis regiōibus orient ⁊c. Rabanꝰ magis lucidat v̄itatē ſuꝑ principiū ſcdʼi libri. dicit eñ ꝙ ſcdʼs liber diuerſā habꝫ a priore narrationē: ſed tñ hyſtorie nō deſtruit veritatē: que licet multa priori ꝯtineat teſtimonia: tñ ꝑ plura interſerit que nō in illo inueniūt

b Hebreoꝝ duces. ſ. Mathathian. de q̄ ſcdʼo Machab. i. Et Symonē de q̄ habet eodē. g. ⁊ Iudā machabeū: de q̄ p̄ Machab. iij. ⁊ in plibꝰ ſequētibus caplīs. ⁊ Ionathan. ō q̄. i. Machab. ix.

c Gentēqꝫ pſarū. Iſidorꝰ in. ix. ethimol. dicit. ꝙ perſe a pſo rege vocati ſunt: q̄ e grecia aſiā trāſiens: ibi barbaras gentes graui diuturnoqꝫ bello ꝑdomuit: nouiſſime victor nomē ſubiecte genti dedit. Idē in. xiiij. Media ⁊ perſida a regibus medo ⁊ perſo cognomiate ſunt. ex q̄bus media ab occaſu trāſuerſa ꝑthia regna amplectit a ſeptētrione armenia circūdatur: ab ortu caſpios videt: a meridie ꝑſidam. perſida autē tendens ab ortu vſqꝫ ad indos: ab occaſu rubrū mare habet: ab aquilone vero mediā tangit: ab auſtro armeniā que ꝑſide annectit. De ꝑlijs ducū habet in mult̄ loc̄. de mathathia ⁊ ſuis dicitur p̄ Machab. ij. Collegerūt exercitū ⁊ ꝑcuſſerunt pctōres in ira ſua. Itē de iuda ⁊ ſuis dicit p̄ Machab. iij. Preliabantur ꝑlia iſrl̄ cū leticia. ⁊ ibidē ſequit quō Iudas iuit obuiā apolonio ⁊ ꝑcuſſit ⁊ occidit eum. ⁊ multa alia exempla patēt.

d Nobiles triūphos. quia cū paucis deuicit multos ⁊ fortes p̄ Machab. iij. Quō poterimꝰ pauci pugnare aduerſus multitudinē tantā tā fortē? Et ſequit ibi. Inſiluit ī eos ſubito ⁊ cōtritus eſt ſeron ⁊ exercitꝰ ipſiꝰ in ꝯſpectu eiꝰ. Itē eodeꝫ quarto Ait iudas viris qui ſecū erant. Ne timueritꝭ multitudinē eoꝝ: ⁊ īpetū eoꝝ ne formideris. ⁊ ſequit. Congreſſi ſunt ⁊ ꝯtrite ſunt gētes ⁊ fugerunt in cāpum ⁊c. Itē in eodē cōmiſerunt ꝑlium: ⁊ ceciderūt de exercitu lyſie quinqꝫ milia viroꝝ ⁊c.

e Machabei ducis. i. iude. de quo dicit p̄ Machab. iij. a. Surrexit iudas qui vocabat machabeꝰ. Interꝑtatur aūt machabeus ꝓtegens vl̄ ꝓtectio ⁊ de ipſo dicit p̄ Machab. iij. ꝙ protegebat caſtra gladio ſuo. ⁊ ab iſto machabeo denominant libri machabeoꝝ: in q̄ notat eiꝰ ꝑeminentia: vnde ſeq̄tur. Ex cuius noīe libri iidē nuncupati ſunt.

f Geſta machabeoꝝ fratrū de q̄bus legit. ij. Machab. vij. Cōtingit. vij. fratres vna cum matre apꝑhenſos cōpelli a rege edere ꝯtra ꝑhas carnes porcinas. Item in q̄dā plogo qui in q̄buſdam biblijs inuenit: ⁊ incipit. Machabeorū libri duo ⁊c. dicit ſic. Machabei ſeptē fratres ab vna matre machabea nomine geniti: cuſtodientes legē patris traditionē nō māducantes carnē porcinā: ob h̄ ab antiocho rege ſeuiſſimo ī anthiochia martyrij glīa coronati ſūt cū mr̄e ſua: atqꝫ ſepulti cū magna veneratiōe ibi requieſcunt. De eorum ſupplicijs ⁊ de conſtantia matris legitur ſecundo Machabeorum ſeptimo.

Explicit expoſitio iſtius plogi.

Poſtilla Nicolai de lyra ſuꝑ libros Machab. Incipit caplm̄ p̄mū.

Et factū eſt. Poſt hyſtoriā iudith q̄ntū ad hyſtorias ī ſacra ſcriptura nō ꝯtentas: ſequit hyſtoria in libro machabeorū deſcripta rōe dicta in prin. libri Thobie: q̄ꝫ ꝑ magnū tp̄s ꝯtigit pꝰea. Nā hyſtoria libri Iudith ꝯtigit tp̄e cābiſis filij Cyri ſcḋm cōmunē expoſitionē doctoꝝ noſtroꝝ quā ſecutus ſum exponendo librū illū. Hyſtoria v̄o machabeoꝝ contigit tp̄e anthiochi ī epiphanis regis ſyrie: vt pꝫ in prin. primi libri. Verūtñ hyſtoria videt intricata ꝓpter duos fratres. ſ. Seleucū ⁊ anthiochū epiphanē ⁊ eoꝝ poſteros: qui ſe mutuo expulerūt de regno: guerra inter eos q̄ſi ipacabili cōmota. Ad euidentiā igit hyſtorie aliq̄d eſt hic p̄mittendū de dicti regni ſucceſſiōe. Sciendū igit ꝙ poſt mortē Alexandri magni: cuiꝰ monarcha in q̄ttuor regna fuit diuiſa. ſ. macedonie. aſye. egypti ⁊ ſyrie. ſicut Dañ. viij. fuerat ꝓphetatū. ſed de duobꝰ p̄mis regnis non fit mentio in p̄ machabeoꝝ libro: ſed ꝓcedit ſcḋm ꝓceſſuꝫ regni ſyrie q̄ multū iudeos afflixit: reſiſtentibꝰ ꝓut poterant machabeis: ⁊ aliq̄ de regno egypti occaſionaliter interponā. Sciendū igit ꝙ mortuo Alexandro magno p̄mus regnauit in ſyria ſeleucus ⁊ alij quattuor poſt ipſū. ⁊ ſextus fuit Anthiochus magnus q̄ duos habuit filios. ſ. ſeleucū philopatorē. q̄ ſibi ſucceſſit in regno tanq̄ primogenitus ⁊ anthiochū epiphanē qui traditꝰ fuit romanis obſes: ⁊ audita morte patris ⁊ inertia ſeleuci ſui fratris: venit in ſyriā. ⁊ ab aliq̄bus ciuitatibus receptus fuit. ⁊ tandē ſyrie regnū obtinuit. ꝓpter qḋ inter poſteros eiꝰ ⁊ poſteros fratris ſui de ſyrie regno fuit lōga ꝯcertatio. ⁊ aliq̄ñ p̄ualebat vna pars: aliq̄ñ vero altera. ⁊ ſyria de vna poſteritate ad aliam trāſibat. vt patet in figura in pagina ſequenti poſita. in cuiꝰ ſūmitate ponit Anthiochus magnꝰ ⁊ eiꝰ duo filij in duobꝰ lateribꝰ deſcēdendo: ⁊ ſub eis eoꝝ poſteri. Proceſſus vero regni incipiēdo ab Anthiocho magno de poſteritate vniꝰ filij ad alteriꝰ poſteritatē. vel in eadeꝫ poſteritate de patre ad filiū vel ad aliū ſucceſſorē pꝫ in linea trāſuerſali de minio facta. Et ad maiorē euidentiā ſuꝑ quēlibet ſucceſſiue regnū obtinentē poſui lr̄as alphabeti ſcḋm ꝓceſſus ordinem dicti regni. Et quoniā de ſūmis ſacerdotibus iudeoꝝ in libris machabeoꝝ eſt mētio. ideo ſciendū ꝙ iaddus Alexādri tp̄e fuit ſacerdos ſummꝰ: poſt eū onyas: ſub q̄ Ptholomeꝰ ſoter rex egypti multos iudeos captiuauit poſt eū ſymon iuſtus. deinde eleazarus frater eiꝰ. deinde onyas ſymonis iuſti filiꝰ: qui vſqꝫ tūc fuerat puer. poſt eū ſymon filiꝰ eius. deinde onyas filius eiꝰ tp̄e anthiochi magni ⁊ ſeleuci eius filij. cuiꝰ tp̄e heliodorus ad ſpoliandū erariū in hierl̄m fuit miſſus. ⁊ hic onyas ſcḋm Ioſephum libro duodecimo āntiquitat̄ iudaice. cap̄. vi. habuit duos fratres. ſ. iaſonē ⁊ menelaū: qui ſucceſſiue licet vſurpatiue tenuerunt ſummū ſacerdotiū. q̄bus ſucceſſit alchimꝰ ꝑ inſtitutionē violentam antio